

Nota van toelichting

Algemeen

De onderhavige algemene maatregel van bestuur bevat een wijziging van een aantal artikelen van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren (hierna: de Ambtsinstructie). De artikelen die worden gewijzigd gaan over de definitie van het aanwenden van geweld en het melden, het registreren en het beoordelen van het door ambtenaren van politie of andere opsporingsambtenaren aangewende geweld.

De melding, registratie, beoordeling en terugkoppeling van een geweldsaanwending door opsporingsambtenaren is landelijk niet eenduidig ingericht. Hierdoor bestaat een onvolledig beeld van geweldsaanwendingen door opsporingsambtenaren en de wijze waarop dit geweldgebruik wordt beoordeeld en afgedaan. Om een einde te maken aan deze onwenselijke situatie is besloten om, als onderdeel van de stelselherziening geweldsaanwending, het gehele proces van melden, registreren en beoordelen van geweldsaanwending alsmede de terugkoppeling daarvan te herzien en landelijk te uniformeren. Bij brief van 16 november 2015 (Kamerstukken II 2014/15, 29 628, nr. 588) is dit wijzigingsbesluit aangekondigd en aangegeven dat het een nieuwe systematiek van melden, registratie en beoordeling van een geweldsaanwending zal introduceren die het mogelijk maakt om adequaat (disciplinair) op te treden als de geweldsaanwending daartoe aanleiding geeft.

Door middel van dit wijzigingsbesluit wordt er tevens invulling gegeven aan een aantal aanbevelingen uit het rapport 'Verantwoord politiegeweld'¹ van de Nationale ombudsman. In dit rapport zijn omtrent geweldsmelding aan de politie en de Minister van Veiligheid en Justitie een aantal aanbevelingen gedaan.

- Zorg voor standaardisatie van het gehele proces van aanwending, melding, verslaglegging, beoordeling, afdoening, registratie, zodat op regionaal en landelijk niveau kan worden geleerd van de aanwending van geweld. In het proces nemen tussentijdse voortvarende terugkoppeling aan de betreffende medewerker en gesprekken met leidinggevenden een belangrijke plek in zodat het bijdraagt aan duidelijkheid voor de collega's en het leren en zelfreflectie.
- Zorg ervoor dat bij de geweldsmelding zoveel mogelijk de context, zoals persoonlijke ervaring en gevoelens van de politieambtenaar, wordt aangegeven. Dit geeft de geweldsmelding meer inhoud en kan de geweldsbeoordelaar helpen bij zijn beoordeling.
- Zorg ervoor dat licht fysiek geweld, zoals duwen en trekken, minimaal wordt opgenomen in een mutatie. Dit is ook van belang van de betrokken politieambtenaar, met name als er een klacht wordt ingediend of aangifte tegen hem of haar wordt gedaan.
- Zorg ervoor dat het dreigen met (licht) geweld niet meer behoeft te worden gemeld en geregistreerd, tenzij het dreiging met de inzet van de politiehond of dreiging met vuurwapengebruik betreft.

Op de wijze waarop aan deze aanbevelingen invulling is gegeven, wordt nader ingegaan bij de artikelsgewijze toelichting.

Aan andere aanbevelingen uit dit rapport wordt invulling gegeven binnen een aantal andere deelprojecten van de stelselherziening alsmede daarbuiten. Een voorbeeld hiervan is het deelproject dat als opdracht had om een leercirkel in te richten voor geweldgebruik door de politie. Met een leercirkel wordt bedoeld een permanent stelsel aan voorzieningen en maatregelen die er toe leiden dat ervaringen uit het verleden leiden tot een sterk(er) lerend vermogen ten aanzien van geweldgebruik op zowel organisatie- als op individueel niveau.

¹ Rapport "Verantwoord politiegeweld", Nationale Ombudsman, 2 juni 2013, nr.2013/055

Het wijzigingsbesluit is een noodzakelijke voorwaarde voor het opstellen van een eenduidig proces en werkwijze met betrekking tot het melden, toetsen, registreren en beoordelen van geweld door alsmede terugkoppeling aan ambtenaren van politie, militairen van de Koninklijke marechaussee, ambtenaren van bijzondere opsporingsdiensten en buitengewoon opsporingsambtenaren. Dit proces en deze werkwijze zorgen ervoor dat aangewend geweld in het hele land eenduidig wordt geregistreerd, getoetst en beoordeeld. Hierdoor kan het gebruik van de geweldsbevoegdheid door opsporingsambtenaren worden gemonitord en krijgt de werkgever niet alleen inzicht in de (interne) beoordelingen van (politie)geweld, maar ook sturingsinformatie over aantallen, leerdoelen en gevolgen voor medewerkers. Daarnaast moet zowel de ambtenaar die geweld heeft aangewend als de burger tegen wie het geweld is aangewend kunnen vertrouwen op een objectieve toetsing en beoordeling van geweld. De legitimiteit van de geweldsbevoegdheid en het vertrouwen van de burger in de politie wordt hiermee behouden c.q. vergroot.

Administratieve lasten en financiële gevolgen

De onderhavige wijzigingen bevatten elementen die zorgen voor zowel een verlichting als een verzwaring van de administratieve lasten. De verlichting van de administratieve lasten is gelegen in de wijziging van de definitie van het 'aanwenden van geweld' waardoor voor het 'dreigen met geweld' niet langer een geweldsrapportage hoeft te worden opgemaakt. De verzwaring van de administratieve lasten is erin gelegen dat de ambtenaar die geweld heeft aangewend nu in alle gevallen hiervan schriftelijk melding moet doen. Om de administratieve lasten van deze meldingsplicht beperkt te houden hoeft de ambtenaar slechts te melden dat hij geweld heeft gebruikt, welk gewelddmiddel hij daarbij heeft gebruikt (indien van toepassing) en de gevolgen daarvan. De feiten en omstandigheden die tot het geweld gebruik hebben geleid meldt hij mondeling aan de dienstdoende hulpofficier van justitie. De hulpofficier beoordeelt vervolgens, aan de hand van de criteria zoals opgenomen in het tweede lid van artikel 17, of er een geweldsregistratieformulier moet worden opgemaakt en wie hiervan in kennis moet worden gesteld op grond van artikel 18 van de Ambtsinstructie.

Als gevolg van de onderhavige wijzigingen zullen een aantal ICT systemen van de politie worden aangepast. De extra kosten voor de aanpassing van deze systemen zijn echter gering omdat deze wijzigingen worden meegenomen in reeds geplande ICT projecten die moeten leiden tot een landelijke eenduidige registratie van geweld door en tegen de politie. Daarnaast zullen er wijzigingen worden doorgevoerd in het door de politie gebruikte onderwijsmateriaal. Deze wijzigingen worden meegenomen in de periodieke herzieningen van het onderwijsmateriaal en er zijn dan ook geen noemenswaardige extra kosten als gevolg van deze wijziging te verwachten.

Consultatie

[PM]

Artikelsgewijs

Artikel I

Onderdeel A (artikel 1)

Artikel 1, eerste en tweede lid

In het Besluit van 4 oktober 2012 tot aanpassing van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren en het Besluit van 25 april 1994, houdende aanwijzing van de personen, bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Politiewet 1993, over wie de politietaak van de Koninklijke marechaussee zich mede

uitstrekt (Stb. 353) (Stb. 2012, 458) is het in artikel 2, onderdelen c en d, van de Politiewet 2012 gemaakte onderscheid tussen enerzijds executieve ambtenaren en anderzijds ambtenaren die zijn aangesteld voor de uitvoering van technische, administratieve en andere taken ten dienste van de politie niet correct doorgevoerd in artikel 1, eerste lid, van de Ambtsinstructie. Voor laatstbedoelde categorie van ambtenaren van politie gelden alleen de artikelen 1 en 2 en hoofdstuk 5 van de Ambtsinstructie. Voor de executieve ambtenaren van politie (die zijn aangesteld voor de uitvoering van de politietaak) is de gehele Ambtsinstructie van toepassing. Het oorspronkelijke artikel 1, eerste lid, onderdelen a, b, en c, van de Ambtsinstructie zijn hierop aangepast.

Voor de leesbaarheid is de tweede volzin van het oorspronkelijke eerste lid, onder b, afzonderlijk opgenomen in een nieuw tweede lid.

Artikel 1, vierde lid, onder c

De definitie aanwenden van geweld komt in de Ambtsinstructie terug in de artikelen 5 en 17. Artikel 5 ziet op het optreden onder leiding van een ter plaatste aanwezige meerdere en artikel 17 op het melden van aangewend geweld door een ambtenaar.

Op grond van de oorspronkelijke definitie viel het dreigen met geweld, waaronder het ter hand nemen van een vuurwapen, onder het aanwenden van geweld. Dit betekende dat het mondeling dreigen met fysiek geweld en zelfs een dreigende houding als het aanwenden van geweld diende te worden beschouwd. Het dreigen met geweld is doorgaans aan te merken als een specifieke vorm van waarschuwen. De waarschuwing biedt de burger de mogelijkheid alsnog medewerking te verlenen, waardoor het daadwerkelijke gebruik van geweld achterwege kan blijven.

Vanuit het oogpunt van controle op het geweldsmonopolie is het dreigen met geweld niet relevant, nu het daarbij niet gaat om het (daadwerkelijk) gebruik van geweld (artikel 7, eerste lid, van de Politiewet 2012). Bezien vanuit de in de Politiewet 2012 voorgeschreven eisen van proportionaliteit en subsidiariteit wordt het thans niet meer nodig geacht dat het dreigen met geweld, waaronder het ter hand nemen van het vuurwapen, wordt gemeld op de in artikel 17 en volgende voorgeschreven wijze. Met deze wijziging wordt een aanbeveling van de Nationale ombudsman overgenomen om het dreigen met geweld niet meer te laten melden.

Onder het aanwenden van geweld wordt thans begrepen: het gebruik van het geweld, waaronder mede wordt verstaan het gebruik van een gewelddoel. Dit betekent dat het richten en gericht houden van een vuurwapen, net zoals op grond van de oorspronkelijke Ambtsinstructie, onder het aanwenden van geweld valt. Ook het waarschuwingsschot en het gemiste schot, beide aan te merken als het gebruik van een gewelddoel, vallen onder het aanwenden van geweld. Onder het aanwenden van geweld valt derhalve niet langer het richten (en gericht houden) van andere gewelddoelen dan het vuurwapen en het dreigen met een politiehond.

Voor het optreden onder leiding van een ter plaatse aanwezige meerdere (artikel 5 van de Ambtsinstructie) heeft de wijziging van de definitie tot gevolg dat voor het dreigen met geweld niet langer een uitdrukkelijke last nodig is. Aangezien onder de gewijzigde definitie het ter hand nemen van het vuurwapen niet onder het aanwenden van geweld valt, is ook daarvoor een uitdrukkelijke last van de meerdere niet meer nodig. Artikel 5, derde lid, van de Ambtsinstructie is dan ook vervallen.

Voor de volledigheid wordt erop gewezen dat de definitie van geweld niet is gewijzigd. Onder geweld wordt nog immer verstaan: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken. Bij dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis moet het gaan om een fysieke kracht die wordt uitgeoefend om

een persoon of zaak een bepaalde handeling te doen verrichten die de persoon of zaak niet wil verrichten, of om een persoon of zaak een bepaalde handeling juist niet te laten verrichten. Daarbij wordt nog gewezen op artikel 2a van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek dat bepaalt dat bepalingen met betrekking tot zaken op dieren van toepassing zijn, met in achtneming van de op wettelijke voorschriften en regels van ongeschreven recht gegronde beperkingen, verplichtingen en rechtsbeginselen, alsmede de openbare orde en de goede zeden.

Artikel 1, vierde lid, onder m

Met de wijziging van paragraaf 4 van hoofdstuk 2 wordt het begrip geweldregistratie ingevoerd. Dit betreft de registratie van het aangewende geweld door de hulpofficier van justitie op grond van artikel 17, tweede lid. Door de Minister van Veiligheid en Justitie wordt bepaald op welke wijze de melding door de hulpofficier van justitie moet worden vastgelegd. Gelet op de ontwikkelingen op het terrein van de technologie ligt het in de rede dat wordt voorgeschreven dat de melding in een geautomatiseerd systeem kan worden vastgelegd.

Onderdeel B (artikel 5)

De wijziging van de definitie aanwenden van geweld (zie artikel 1, vierde lid, onder c) betekent dat een ambtenaar die optreedt onder leiding van een ter plaatse aanwezige meerdere voor het ter hand nemen van een vuurwapen geen last van deze meerdere nodig heeft. Dit brengt mee dat het oorspronkelijke derde lid van artikel 5 (dat betrekking had op het zonder last van de meerdere ter hand nemen van een vuurwapen in verband met de veiligheid van de ambtenaar of die van anderen, indien redelijkerwijs mag worden aangenomen dat een situatie ontstaat waarin de ambtenaar bevoegd is een vuurwapen te gebruiken) overbodig is geworden.

Onderdeel C (Hoofdstuk 2, paragraaf 4)

Het opschrift van paragraaf 4 van hoofdstuk 2 is aangepast, zodat het beter aansluit bij de gewijzigde artikelen 17 tot en met 19.

Onderdelen D en E (artikelen 17 tot en met 19)

Op grond van het oorspronkelijke artikel 17, eerste lid, diende iedere ambtenaar die geweld heeft aangewend de feiten en omstandigheden dienaangaande, alsmede de gevolgen hiervan, onverwijld te melden aan zijn meerdere. De meerdere diende de melding terstond vast te leggen op een daartoe door de Minister van Veiligheid en Justitie vastgestelde wijze.

In de artikelsgewijze toelichting bij artikel 1, vierde lid, onder c, (nieuw) is de wijziging van de definitie van aanwenden van geweld toegelicht. Ieder gebruik van geweld, waaronder mede wordt verstaan het gebruik van een gewelddmiddel, moet worden gemeld. Het dreigen met geweld en het ter hand nemen van een vuurwapen valt niet langer onder aanwenden van geweld en valt daarmee buiten de in artikel 17, eerste lid, vastgelegde meldingsplicht.

Melding deels schriftelijk deels mondeling (artikel 17, eerste lid)

De bevoegdheid om geweld te gebruiken vormt een ingrijpende inbreuk op de grondrechten van burgers en vereist een specifieke en persoonlijke verantwoordelijkheid voor de ambtenaar. Op grond van het nieuwe artikel 17, eerste lid, blijft de meldingsplicht gelden voor iedere afzonderlijke ambtenaar die geweld heeft aangewend. De melding dient deels schriftelijk (de aard en de gevolgen van het aanwenden van

geweld) en deels mondeling (de feiten en omstandigheden) te geschieden. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de ambtenaar die geweld heeft aangewend voldoet aan zijn ambtelijke informatieplicht om van het aanwenden van geweld melding te doen. Doordat hij de feiten en omstandigheden, waaronder de redenen die tot het aanwenden van geweld hebben geleid, mondeling meldt, wordt hij 'op enige afstand' geplaatst van de schriftelijke bescheiden of geautomatiseerde gegevens die van de geweldsaanwending worden opgemaakt. Het deels schriftelijk vastleggen van het aangewende geweld betekent dat de werkgever inzicht krijgt op het omgaan met de geweldsbevoegdheid. Met schriftelijk vastleggen wordt overigens enkel bedoeld het opmaken van een formulier of het opnemen in een geautomatiseerd systeem, zoals de basisvoorziening handhaving van de politie. Met het deels schriftelijk vastleggen van de melding worden de basale gegevens van de geweldsaanwending vastgelegd.

Net zoals in de oorspronkelijke situatie dienen geweldsmeldingen door iedere ambtenaar afzonderlijk te worden gedaan, derhalve ook door afzonderlijke ambtenaren die optreden in groepsverband, zoals een mobiele eenheid en een aanhoudings- en ondersteuningseenheid. Er is geen reden om het melden van het aanwenden van geweld door groepen anders te regelen. Om een goed en volledig inzicht te krijgen op het geweldgebruik zal het aanwenden van geweld juist individueel moeten worden gemeld, geregistreerd, getoetst, beoordeeld en teruggekoppeld.

Met de zinsnede 'de aard, waaronder het gebruikte geweldmiddel' wordt bedoeld dat in het geval geweld is aangewend door het gebruik van een geweldmiddel het gebruikte geweldmiddel ook schriftelijk wordt vastgelegd.

De ambtenaar geeft mondeling de feiten en omstandigheden aan waaronder de redenen die tot het aanwenden van het geweld hebben geleid. Het is daarbij zaak dat de hulpofficier van justitie zoveel mogelijk duidelijkheid krijgt over de context, zoals persoonlijke ervaring en gevoelens van de politieambtenaar (zie het hierboven genoemde advies van de Nationale ombudsman).

Hulpofficier van justitie en opmaken van een geweldregistratie (artikel 17, tweede tot en met vierde lid)

De ambtenaar die geweld heeft aangewend, meldt dit bij de hulpofficier van justitie. Dit is de hulpofficier van justitie die uit hoofde van zijn functie of krachtens aanwijzing is belast met het vastleggen van aangewend geweld. In de praktijk is deze hulpofficier namelijk de meest aangewezen functionaris die 24 uur per dag en zeven dagen in de week beschikbaar is. In de meeste gevallen is het aanwenden van geweld door een ambtenaar gericht tegen een verdachte, die na aanhouding toch reeds bij een hulpofficier van justitie wordt voorgeleid. De melding bij de meerdere vervalt. De meerdere is een ruim begrip en voor de ambtenaar niet in alle gevallen duidelijk. In feite kon het zich voordoen dat de ambtenaar het aangewende geweld diende te melden bij zijn directe collega met meer dienstjaren.

Met het oog op de beoordeling van het aangewende geweld - zowel intern door de werkgever als eventueel door het openbaar ministerie - bepaalt de hulpofficier van justitie of de geweldsaanwending wordt vastgelegd (artikel 17, tweede lid). Het sluit aan bij de rol die de hulpofficier van justitie heeft bij het toetsen van de rechtmatigheid van de aanhouding. Het vastleggen geschiedt in het geval:

- het aanwenden van geweld dood of lichamelijk letsel van meer dan geringe betekenis heeft veroorzaakt,
- gebruik is gemaakt van een vuurwapen, of
- indien het aanwenden van het geweld naar het oordeel van de hulpofficier daartoe aanleiding geeft.

Onder 'lichamelijk letsel van meer dan geringe betekenis' wordt niet verstaan een (enkele) blauwe plek of schram. Bedoeld wordt lichamenlijk letsel dat behandeld is of zou moeten worden door een arts of verpleegkundige.

Voor de hulpofficieren van justitie binnen de politie is het voornemen om interne instructies op te stellen om nadere invulling te geven aan het derde criterium.

In het vierde lid ligt besloten dat de hulpofficier van justitie de ambtenaar in kennis stelt van de geweldregistratie. Hiermee alsmede met het nieuwe artikel 18a, derde lid, wordt gevolg gegeven aan het advies van de Nationale ombudsman om de terugkoppeling aan de medewerker een belangrijke plek te geven.

Ter kennis brengen van de geweldregistratie van het openbaar ministerie (artikel 18)

Indien de melding van het aangewende geweld is vastgesteld door de hulpofficier van justitie wordt het terstond ter kennis gebracht van een functionaris. Indien geweld is aangewend door de korpschef en de aangewezen leden van de leiding van de politie is dit de Minister van Veiligheid en Justitie. Voor de overige executieve ambtenaren van politie die in dienst zijn bij de politie is dit de korpschef. Indien geweld is aangewend door de militairen van de Koninklijke marechaussee en andere onderdelen van de krijgsmacht die bijstand verlenen aan de politie is dit de commandant van de Koninklijke marechaussee. Indien geweld is aangewend door de executieve ambtenaar van politie die in dienst zijn bij de rijksrecherche is dit de directeur van de rijksrecherche.

Niet elke geweldregistratie hoeft ter kennis te worden gebracht van het openbaar ministerie. Ter kennis brengen geschiedt, indien:

- het aanwenden van geweld de dood dan wel zwaar lichamenlijk letsel of het vermoeden daartoe heeft veroorzaakt,
- gebruik is gemaakt van een vuurwapen met enig lichamenlijk letsel tot gevolg, of
- het aanwenden van geweld naar het oordeel van de desbetreffende functionaris daartoe aanleiding geeft.

Het begrip 'zwaar lichamenlijk letsel' sluit aan bij hetzelfde begrip in artikel 82 van het Wetboek van Strafrecht, waaronder wordt verstaan: een ziekte die geen uitzicht op volkomen genezing overlaat, voortdurende ongeschiktheid tot uitoefening van zijn ambts- of beroepsbezigheden, en afdrijving of dood van de vrucht van een vrouw. Onder dit begrip wordt in hetzelfde artikel mede verstaan: een storing van de verstandelijke vermogens die langer dan vier weken geduurd heeft.

Op het moment van het in kennis dienen te stellen van het openbaar ministerie zal niet (altijd) duidelijk zijn of daadwerkelijk sprake is van zwaar lichamenlijk letsel. Om die reden is opgenomen dat bij een vermoeden van zwaar lichamenlijk letsel het openbaar ministerie ook in kennis dient te worden gesteld. Het is uiteindelijk aan de desbetreffende functionaris om aan dit begrip een (eenduidige en uniforme) uitleg te geven, in het licht van de jurisprudentie inzake zwaar lichamenlijk letsel.

Het vorenstaande betekent dat, anders dan op grond van het oorspronkelijke artikel 17, derde lid, het aanwenden van geweld met lichter letsel dan hierboven bedoeld (maar dat wel door de hulpofficier van justitie is vastgelegd) en het gebruik van een vuurwapen zonder lichamenlijk letsel tot gevolg, niet langer ter kennis wordt gebracht van het openbaar ministerie, tenzij de minister, de korpschef, de commandant van de koninklijke marechaussee onderscheidenlijk de directeur van de rijksrecherche daartoe wel aanleiding ziet.

Van het in kennis stellen van het openbaar ministerie wordt de ambtenaar die geweld heeft aangewend, in kennis gesteld (artikel 18a, derde lid).

Interne beoordeling over aangewend geweld (artikelen 18a en 19)

Het oorspronkelijke artikel 19 bepaalde slechts dat de meerdere de ambtenaar zo spoedig mogelijk inlicht over de afhandeling van de melding. Met het wijzigingsbesluit is expliciet(er) opgenomen dat een oordeel wordt gegeven over de geweldregistratie. De beoordeling geschiedt door de hierboven genoemde functionaris, in het kader van de behandeling van de geweldregistratie aangeduid als: behandelend functionaris. Het wordt niet nodig geacht de beoordeling bij een onafhankelijke externe te beleggen. Het betreft een beoordeling over het handelen van de ambtenaar die nauw aansluit bij de rol van het tot aanstellen, schorsen en ontslag bevoegde gezag.

Op het verlenen van een machtiging tot het geven van de beoordeling aan een ondergeschikte van de behandelend functionaris is afdeling 10.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing (zie artikel 10:12 van de Awb die deze afdeling van overeenkomstige toepassing verklaard op een machtiging tot het verrichten van handelingen die noch een besluit, noch een privaatrechtelijke rechtshandeling zijn). Dit brengt mee dat een machtiging kan worden verleend, tenzij bij wettelijk voorschrift anders is bepaald of de aard van de bevoegdheid zich tegen de verlening van een machtiging verzet. In ieder geval verzet de aard van de bevoegdheid zich tegen het verlenen van een machtiging aan een ondergeschikte om te oordelen over de geweldregistratie door diens leidinggevende. De behandelend functionaris kan beleidsregels vaststellen met betrekking tot de bevoegdheid om de geweldregistratie te beoordelen (zie titel 4.3 van de Awb).

Beoordeeld wordt of de ambtenaar die geweld heeft aangewend, heeft gehandeld conform artikel 7, eerste en vijfde lid, van de Politiewet 2012 en de Ambtsinstructie. De behandelend functionaris kan daarbij advies inwinnen van deskundigen. In navolging van het advies van de Nationale ombudsman om in het proces de terugkoppeling aan de desbetreffende medewerker een belangrijke plaats te geven, is vastgelegd dat de behandelend functionaris de ambtenaar inlicht over het in kennis stellen van het openbaar ministerie (indien van toepassing) en de voortgang van de behandeling van de geweldsaanwending (artikel 18a, derde lid).

Artikel 19, eerste lid, verplicht de korpschef, de commandant van de Koninklijke marechaussee, de directeur van de rijksrecherche onderscheidenlijk de minister om de ambtenaar schriftelijk zijn oordeel mee te delen. Hoever de mededelingsplicht strekt zal van geval tot geval verschillen. De behoefte aan een uitgebreide motivering zal groter zijn wanneer het oordeel ertoe strekt dat het aangewende geweld niet met inachtneming van de daarvoor vastgestelde regels is aangewend. In het geval de geweldregistratie heeft geleid tot een onderzoek door het openbaar ministerie, kan de behandelend functionaris ervoor kiezen om in zijn beoordeling enkel te volstaan met de verwijzing naar de uitkomst van dat onderzoek.

Op de hierboven toegelichte wijze wordt een eenvormig voorziening vormgegeven. Het voordeel van een eenvormige voorziening is dat transparantie van en controle op deze organisaties wordt gegeven met behoudt van de eigen verantwoordelijkheid.

Samenhang met een klachtenprocedure

Bij de beoordeling van het aangewende geweld kan zich een samenloop voordoen met een tegen het aangewende geweld door een burger ingediende klacht.

Bij de behandeling van een klacht over een gedraging terzake waarvan een opsporingsonderzoek op bevel van de officier van justitie of een vervolging gaande is, geldt dat het bestuursorgaan niet verplicht is de klacht te behandelen (artikel 9:8 van de Awb). Die verplichting is er evenmin indien de klacht betrekking heeft op een gedraging die deel uitmaakt van de opsporing of vervolging van een strafbaar feit en terzake van dat feit een opsporingsonderzoek op bevel van de officier van justitie of een vervolging

gaande is. Een dergelijke wettelijke voorziening is er niet bij de behandeling van een klacht over aangewend geweld en de beoordeling van hetzelfde geweld. Wenselijk is het dat bij een gelijktijdige beoordeling van het aangewende geweld en de klacht de beoordeling van het aangewende geweld leidend is. Dit vergt dat er binnen de politie en de andere organisaties afstemming plaatsvindt.

Registratie en publicatie

Artikel 19, tweede lid, regelt enerzijds de registratie van de geweldsmeldingen (artikel 17, eerste lid), de geweldregistratie (artikel 17, tweede lid), de in kennis stellingen aan het openbaar ministerie (artikel 18), de kennisgeving (artikel 19, eerste lid) en anderzijds de jaarlijkse publicatie van een zakelijke weergave van deze handelingen. Bij die publicatie zal inzicht worden gegeven naar bijvoorbeeld de aard, de omvang en de beoordeling van het aangewende geweld. De registratie en jaarlijkse publicatie verschaffen inzicht in de geweldsaanwending door de politie, de Koninklijke marechaussee en andere delen van de krijgsmacht (voor zover beide handelen op grond van de Politiewet 2012), de rijksrecherche en de buitengewoon opsporingsambtenaren. Publicatie draagt bij aan transparantie van en controle op deze organisaties. Met artikel 19, tweede lid, wordt gevolg gegeven aan de eerste aanbeveling van de Nationale ombudsman (zie algemeen deel van deze toelichting).

Onderdelen G, H, I en J (artikelen 21, 23, 23b en 30, eerste lid)

De in deze artikelen geregelde melding van een onderzoek als bedoeld in artikel 7, derde of vierde lid, van de Politiewet 2012, het gebruik van handboeien, het gebruik van hulpmiddelen en een onderzoek als bedoeld in artikel 28, eerste lid, geschiedt ook bij de hulpofficier van justitie. Hiermee wordt aansluiting bij het nieuwe artikel 17, tweede lid. Voor een toelichting wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting bij dat artikel.

Onderdelen K en L (artikelen 36a en 37)

Hoofdstuk 6a van de Ambtsinstructie ziet op de ambtenaar van een bijzondere opsporingsdienst en hoofdstuk 7 op de buitengewoon opsporingsambtenaar. In artikel 36a zijn een aantal bepalingen over het gebruik van geweldmiddelen, de veiligheidsfouillering en handboeien voor deze ambtenaren van toepassing verklaard, zoals dat voor de buitengewoon opsporingsambtenaar is gebeurd in artikel 37. De wijzigingen van de artikelen 17 tot en met 19 hebben de aanleiding gegeven beide artikelen te herformuleren. De oorspronkelijke formulering die ertoe strekte dat de desbetreffende ambtenaar "handelt overeenkomstig de artikelen..." is niet goed toepasbaar, nu enkele nieuwe artikelleden zich niet tot die ambtenaar zelf richten, maar tot de ambtenaar van een bijzondere opsporingsdienst die uit hoofde van zijn functie met de leiding is belast of het bevel heeft over de taakuitvoering of de direct toezichthouder.

De nieuwe artikelen over de definitie van het aanwenden van geweld en het melden, het registreren en het beoordelen daarvan zijn van toepassing op de ambtenaar van de bijzondere opsporingsdienst en de buitengewoon opsporingsambtenaar. Ook voor deze ambtenaren geldt dat zij aangewend geweld melden bij de dienstdoende hulpofficier van justitie. Het ligt in de rede dat de direct toezichthouder over de precieze wijze waarop een buitengewoon opsporingsambtenaar het aangewende geweld meldt op grond van artikel 17, eerste lid, uitvoeringsafspraken maakt.

Net zoals in de oorspronkelijke artikelen 36a en 37 zijn voor de toepassing van de desbetreffende bepalingen van de Ambtsinstructie een aantal begrippen anders gedefinieerd (zie het nieuwe tweede lid van artikel 36a en het nieuwe derde lid van artikel 37). Zo geschiedt de beoordeling van aangewend geweld door een ambtenaar van een bijzondere opsporingsdienst en een buitengewoon opsporingsambtenaar door

het hoofd van de bijzondere opsporingsdienst onderscheidenlijk de direct
toezichthouder, bedoeld in artikel 1 van het Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar.

De Minister van Veiligheid en Justitie,